

مخبر

اخلاق، اجتماعی، فلسفی، تاریخی، ادبی مجموعہ

شیئندیلک آئندہ بر نشر اولتور

مضامین

- اجتماعیات درسلی « مؤلفی محمد عزت » محمد علی عینی
 اسلام « صنعت » مصطفی شکیب
 اون برنجی عضردہ نورک منابع عرفانی « مدرسہ لار » مفتی ارغلی، احمد حکمت
 ملوکی طغزل (زادہ قر) قدیرہ حسین
 دینی ادبیات علی سعاد
 آسیانک روحی جامی
 ایکی مجهول شاعرہ احمد خلیل
 سپاوتہ قاضیسی اوغلی « شیخ بدرالدین » شرف الدین
 آناطولیدہ صیجاق، صووروق معدنی صو یوکارلاری م. شرف
 ابن خلدونده اجتماعیات ضیاء الدین فخری
 حی بن یقطان « صوک » بابانہ زارہ، رشید

حی بن یقظان

نهایت «اسال» حی بن یقظانک خدمتہ اختیار ملازمت ایلدی و اوکا اقتدا و تبعیتی و ملقی ایچنده او کره نمش اولدینی اعمال شرعیہ ده کی تناقض و تعارضی دفع ایچون حی بن یقظانک اشارت لرنی قبوله یاپیشدی . حی بن یقظان (اسال) ک حال و شانی صورمه یه باشلادی . (اسال) ایسه بولوندینی جزیره یه و جزیره ده بولنانلره و شریعتک اونلره کلزدن اول نه کی اخلاق و ادابله متخلق اولدقلرینه و شریعتک اونلره تبلیغ اولوندقدنصکره و شمديک نصل اولدقلرینه عائدشیلری و عالم الہینک ، جنتک ، جہنمک ، تکرار دیرلمه نک ، حشرک ، شرک ، حسابک ، میزانک ، صراط کو پرینک شریعتده وارد اولان بوتون اوصافی اوکا ایضاح ایلدی . و حی بن یقظان بونلرک کافه سنی آکلادی . ایچلرنده ؛ واصل اولدینی مقام شریفده مشاہدہ ایلدیکی شیلره مخالف هیچ برشی بولمادی و بونلری توصیف ایدن و کترین ذاتک بیان ایلدیکی وصف و تعریفده محق و سوزنده صادق و ربی طرفدن کوندرلمش اولدیغنه اذطان و اوکا ایمان و رسالت حقنده کی ادھاسنی تصدیق و رسالتنه شہادت و اقرار ایلدی . آندنصکره حی بن یقظانہ او ذاتک نه کی فرائض کتردیکی ونه کی عباداتلہ انسانلری توظیف ایتدیکی صورتی .

اسال ؛ نمازی ، زکاتی ، اوروجی ، حجی و دھما بونلره بکزر اعمال ظاہریہ ی اوکا وصف و بیان ایلدی حی بن یقظان ھپسنی قبول و التزام ایلدی و عندندہ طوغریانی ثابت اولان آمرک امرینه امتثالاً اشبو وظائفی ادایہ نفسی مکلف قیلدی لیکن نفسندہ ، حل ایدم مدیکی ایکی شہرہ قالمشیدی کہ اونلردن تعجب ایدر ونه کی حکمتی تضمن ایتدکارینی بیلمزدی .

(۱) اشبو رسول ، عالم الہی بہ عائد شیلری وصف و بیان ایدرکن نیچون اکثریسی حقندہ ضروب امثال طریقہ بیاناتده بولنمش و حقیقتنی کشف و ایضاحدن اعراض ایتمش و بو وسیلہ ایله انسانلر تجسیم کی ذات حقک منزہ اولدینی برچوق شیلره معتقد اولمق کی بر ورطہ عظیمہ دوشمشلر و ثواب و عقاب حقندہ عقلہ تطبیقی قابل اولمایان بر طاقم اعتقاداتده بولنمشلردر .

(۲) او رسول نیچون بیاناتی یالکز اشبو فرضلرله وظائف عبادتہ حصر ایلمش ، جمع اموالی و مأکدہ توسعی اباحہ قیلمش و بو وسیلہ ایله انسانلر باطل شیلر واسطہ سیلہ باطل شیلری آلدہ ایتمکه وقت بولمشلر و حقندن اعراض ایتمشلر ؟

کندوسی سدرمقدن بشقه هیچ بر شیتی تناول ایتمه مک رأیتده ایدی اموالک، نزدنده هیچ بر قیمتی یوقدی. شریعتده بولنان، زکات و شعبه لری، بیعلر، ربا، حدود، عقوبات کی احوال و سائریه متعلق احکامه دائر اولان شیلری هپ غریب و لزومسز یره تطویل اولدیغنه اعتقاد ایدر و دییوردیکه اگر انسانلر بواشی حقیقی اوزره آکلاسه ایدیلر اشبو باطل شیلردن اعراض و حق یولنه توجه و اقبال ایدرلردی و هیچ بر کیمسه نک؛ زکاتندن صوریلایحق و سرقتی دولایسیله اللر کیسیله جک و کوز اوکونده آلماسندن دولای نفسلر تلف اولاجق هیچ بر ماله اختصاصی اولمازدی. وحی بن یقظانی بویله بر دوشونجهیه دوشورن سبب ایسه؛ بوتون انسانلرک فطرت فائقه و اینجه ذهنیت و نفوس حازمه اصحابندن اولدقلرینی ظن ایتدیکیدر.

اونلرک درایتسز و ناقص العقل و قضا فکری و عزملری ضعیف، (انعام = قیون، کچی، صغیر، دوه) کی بلکه انعامدن کمره اولدقلرینی بیلمه دیکی در.

ایشته انسانلره شفقتی صوک درجه یی بولوب کندوسنک دلالت و رهبرلکی سایه سنده قورتولمه لرینه طمع ایله یجه اونلره ملاقات و یانلرنده حق ایضاح و بیان ایتک خلیاسنه دوشدی. بناء علیه او خصوصده ارقداشی اولان (اسال) ایله مداوله افکارده بولوندی. اونلره واصل اولمق ایچون بر چاره بولنوب بولنه میه جفی صورتی. (اسال) ایسه اونلرک

فاتص الفطره اولدقلرینی واللهم امرندن اعراض ایتدکلرینی حی بن یقظانه بیلدیردیه ده حی بن یقظان ایچون (اسال) ک سویلدیکی سوزلری اکلماق ممکن اولامادی. و قلبنده، امل وارزو ایتدیکی مقصدینه تعلق و ارتباطی باقی قالدی (اسال) ک سویلدیکی سوزلره فکرندن دنددی. (اسال) ایسه بشقلره نسبتله خلاصه الیقین اولان طانیدینی مریدلردن بر قسمی جناب حق، حی بن یقظانک ارشاد و دلالتیه یوله کتیره جکفی اومدی بونک ایچون فکرندن حی بن یقظانه مساعدده ایلدی و هر ایکسی جناب حق، دکزی کچملرینی قولایلاشدیرمه سی املیه کیجه کوندوز ساحل بحر ملایمتله اوردن ایرلما یه قرار و یردیله و ساحلده بکله مای التزام و جناب حقه، حقلرنده خیر و هدایت اسبابی احضار و مهیا ایتمه سی دیله یرک تضرع و نیاز ایلدیله. تقدیر الهیدن اولمق اوزره بر سفینه یولنی شاشیردی روز کار و دکز طالعه لری اونی ساحله قدر ایتدی قره یه یا قلاش نه ایچنده کیلر دکز کنارنده ایکی کشی کوردیلر یانلرینه یاقینلا شدیله اسال اونلره قونوشدی و سفینه یه یانلرینه المارینی ایستهدی اونلرده ایستدکلرینی قبول ایلدیله ایکسی سفینه یه آلدیلر جناب حق یواشجه حق بر روز کار اسدیردی سفینه یی

آزبر زمانه ایچنده یولجی اولدقلری جزیره قدر سوق ایتدی و جزیره ایندیله. جزیره نك
مقری اولان شهره کیردیله ؛ (اسال) ك احبابلری یانلرینه طوبالاندیلر ، (اسال) ،
اونلره حی بن یقظانك حالنی آکلاتدی هپ اوکا صارلدیلر و کیفیت نشاننه عائد خصوصاتی
بویوک برخارقه عد ایتدیله و اطرافنه ییغیلدیله اونی تعظیم و تحیل ایلدیله (اسال) ده
حی بن یقظانه اوجماعتك جزیره لرنده کی بوکون انسانلرك اك ذکیسی واک آکلایشلیسی
اولدقلرینی و اونلره تعلیم و تربیه دن عاجز قالدیغی تقدیرده جمهوره تعلیم ایتک خصوصنده
دها زیاده عاجز قاله جغنی آکلاتدی. او جزیره نك رئیس و بویوکی جمعیه، جماعته ملازم اولمینی
عزالت اوزرینه ترجیح ایدن و عزاتك حرام اولدیغنه قائل اولان و (اسال) ك اسکی
ارقداشی (سلمان) ایدی .

حی بن یقظان اوجماعتی تعلیم و تربیه به باشلادی و اونلره اسرار حکمتی فاش ایلدی
چوق سورمه دن ظامردن برآز حقیقته طوغری یوکسلدی و بشقه درلو ذهنلرینه کیرمش
اولان شیلری حقیقت اوزره تعریف و توصیفه باشلادی. بونك ایچون اوجماعت حی بن یقظانك
اتیان ایتدیکی سوزلردن جانلری صیقلمه به و ایچلری طارالمایه باشلادی و غریبلکنه و ارقداشلری
(اسال) ك حقوقه رعایه حی بن یقظانه قارشی کولر یوزلیك اظهار ایتدیله ایسه ده
قلبلرندن اوکا قیزدیله. حی بن یقظان ایسه کیجه کوندوز اونلری ملایمله ارشاده، اونلرایچون
کیزلی و آشکارا حتی بیان ایتمکدن بوش دورمادی ایسه ده اشبو ارشادات اونلری حقه
طوغری حکمك دکل : انجق طریق حقدن نفرتلرینی آرتیردی بونکله برابر بونلر خیری
سورلردی و حقه رغبت ایدرلردی. لکن فظرتلرینك اکیکلکندنناشی حتی حقه مخصوص
اولان یولدن ارامزلردی و تحقیق جهتنی المازلردی و حتی کندو قاپوسندن التماس ایتزلردی.
بوندن صرف نظر: حتی ، اربابنك سلوک ایتدیکی یولدن بیله اوکره نمك ایسته یورلردی.
اشبو اسباب طولایسیله حی بن یقظان اونلری اصلاحدن مأیوس اولدی. و پك آزشی قبول
ایتدکلری ایچون حاللرینك صلاحه توجهندن امیددی کسلدی و اونلری یوله کتیرمکدن
مأیوس اولدقدن صوکره دیگر انسانلرك طبقاتی برر برر تتبع ایلدی نتیجه ده کوردیکه
هر بر فرقه کندی بیلکیسیله فریح اولمشلر و هوا و هوسلرینی کندیلر ایچون اله ایدتمشلر
و شهوات نفسانیلرینی کندولرینه معبود اتخاذا ایتمشلر .

و دنیانك مستهلک اموالی طوبالامقده تهالك درجه سنه وارمشلر و مزارلره وارنجه قدر
اموالی جمع و تکثیر ایلک، اونلری سعادات ابدیه یی قازاندیراجق مجاهدات سنه دن غافل

براقش، موعظه اونلره فائده بخش اولاماز، کوزل سوزلر اونلره تاثیر ایتمز. اونلره مجادله ده بولونمق انجق بولوندقلری حاللر اوزره اصرار لرینی آرتیرر. حکمت و تفکره طوغری کیده جک یوللری و حکمتدن حصه لری یوقدر. جهالت اونلری استیلا ایتمز و ایشلمکده اولدقلری اعمال سیئه قیلرند لک لری ایزلر بوراقش، الله تعالی قیللری قولاقلری اوزرینه مهر باصهش، حتی کلامازلر، دویمازلر؛ کوزلری اوزرینه پرده چکمش طوغری یولی کورمنلر، اونلره غایت بویوک بر عذاب احضار و آماده اولمش عذاب اسبابنک اونلری احاطه ایتدیکنی، وظلمت پرده لرینک اونلری اورتدیکنی، آذر مقدارلری مستثنا اولمق اوزره قسم اعظمینک دنیادن بشقه هیچ برشیئه تمسک ایتدکلرینی و بوتون اعمال حسنیه یی قولایلیغیه برابر ارقیه آتدقلرینی و آذر شیله مبادله ایدوب صادقلرینی تجارت و مبیاعه ایله اشتغال ایتلرینک انلری، الهی ذکر ایتدکدن، منع ایتسنی و بوتون قیلر و کوزلر بشقه درلو اوله جنی کوندن قورقمالرینی کورنجه اوکا بللی و قطعی اوله رق تحقق ایتدیکه مکاشفه طریقله اونلره قونوشمق ممکن اولماز و صوم صلات، حج، زکات کی یوقادرده بیان اولان مقداردن فضله عملله اونلری مکلف قلمق موافق اولماز و جمهور ناسک اکثرینک شریعتله حظ و انتفاعی؛ معیشتلرینک مستقیم اولسنی و هر کسه مخصوص اولان منفعه بشقه سنک تجاوز ایتمه سی ایچون انجق یشادقلری دار دنیاده در وسعادت اخرویه یه انجق اقلیتده قالان و مؤمن اوله رق آخرت حرثی اراده ایدن و آخرت ایچون لایق اولان سی و غیرتله چالیشان کیمسه لر فوزیاب اولور و وادی طغیانیه صاپوبده حیات دینویه یی آخرته ترجیح ایدن کیمسه لک ایسه مرجع و مأوالری انجق نارجیه مدر. هانکی بوزغونلق هانکی شقاوت اوله بر کیمسه نک یوزغونلق و شقاوتندن دها بویوک ودها زیاده خسروانی موجبدر که او یقودن اویان دینی زمان او یقوزمانه قدر ایشلیدیکی ایشلرک کافه سنی برر برر نظر تدقیق و امعاندن کچر دیکک تقدیرده انلردن یامال طویلالمق ویالنت آلمق ویا قضای شهوت ایتک ویا ایچنده صاقلی قالان کین و غیظی تسکین ایچون بشقه لرینی ازارلامق ویا جاه طلبنده بولونمق ویا اعمال شرعیه ایله ناسه قارشو سوسله نمک ویا کندوسنی مدافعه ایتک کی اشبو خسیس و قیمتسز امور محسوسه دن بشقه برغایه و مقصد تعقیب ایتدیکنی بولامازسک؛ حالبو که بوتون بوکی شیلر قوص قوجه برد کزده برر اوسته بریکمش قرانقلر کیدروسزلردن اشبو قرانقلره کیرمه یه جک هیچ بر کیمسه بولونماز و کیرمه کز ربک اوزرینه واجب اولمش کی و قوعی تقدیر بویورلمشدر. حی بن یقظان انسانلرک احوالی و اکثرینک قوه مدر که دن محروم اولان حیوانلر کی

اولدقلرینی اکلاینجیه کوردی که بوتون حکمت ، هدایت ، توفیق پیغامبرلرک سویلدکلری
 و شریعتک وارد اولدیغی شیلرده دره. اوندن بشقه ممکن اولماز و فضله سنه احتمال ویرلر
 چونکه هر بر ایش ایچون آری آری ادملر وار و هر بر کیمسه نه ایچون یارادلایسه او ایشک
 اسبابیله تجهیز اولنمشدر. جناب حقک کچمش و منقرض اولمش انسانلر حقنده جاری اولمش
 عادت و طریقت الهیه سیدر و جناب حقک سنت و عاد ایچون ابدیاهیچ برد کیشیکک بولمایا جقسک.
 حی بن یقظان اشبو فکر و دوشونجه لری متعاقب سلامان وارقداشلری یاننه دوندی و اونلره
 سویلدیکی سوزلردن طولای اعتذارده بولوندی و سویلدیکی سوزلردن تبری ایلدی و رأی
 اونلرک رأینه موافق اولدیغی اونلره بیلدیردی و شریعتک تعیین ایتدیکی دائره خارجه
 چیقما مالرینی و اعمال ظاهره بی التزام ایتمه لری و اونلرجه مقصود و مهم اولمایان شیلرله
 اشتغال ایتمه مک و متشابهاته ایمان و اونلری قبول و بدعتدن و هوا و هوسدن اعراض و سلف
 صالحینه اتباع و شریعتده بولمایوب اختراع اولنان شیلری ترک ایتمک کی برچوق و صایاده بولوندی
 و عوام جمهورک بولندیغی اهل شریعت و دنیایه توجه ایتمک کی حاللردن اجتناب ایتلرینی
 امر ایلدی و او کی حاللردن اونلری صوک درجه ده تحذیر ایلدی. کرک کندیس و کرک
 ارقداشی اسال ؛ آکلادیلرکه مرید ولکن قصورلی اولان او طائفه نك اشبو طریقندن بشقه
 بر طریقلری اولمایوب شاید او طریقندن قالدیریلوب مشاهده ذروه سنه چیقاریلسه لر بولونقلری
 حال خللدار اولور درجه ده اهل سعادت و التحاقلری ممکن اولماز ، تبه تاقلاق باش آشاغی
 یو وارلانیر ، عاقبتلری وخیم اولور . اکر ثلوب علم الیقین حاصل اولمق زمانی کلنجیه قدر
 اشبو بولونقلری حال اوزره قالیرلر سه سوء عاقبتدن امین اولورلر و اصحاب یمین صیراسنه
 کچرلر . لکن ظاهره باطنا وار قوتلریله نفسلرینه قارشى مجاهده ایدرک هر کسه سبقت ایدنلر
 و مقامات عالییه احرار ایدن ذوات اللهه الک یقین اولان کیمسه لر آنجق اونلردر . اوندن صکره
 حی بن یقظان ایله اسال ؛ سلامان و ارقداشلرینه و داعله آنلردن آیرلایلر و تهر دکاهلری
 اولان جزیره عودت ایچون چاره آرامایی دوشونیلر جناب حق اونلره دکزی قولایلقله
 کچمک اسبابی میسر ایلدی و جزیره لرینه قاووشدیلر . حی بن یقظان اولج طاب ایلدیکی
 کیفیت اوزره اسکی مقامنه کچمک ایچون چالیشه چالیشه مقامنه عودت ایلدی (اسال) ده
 اونک سلوک ایتدیکی مسله که سلوک ایده ایده درجه بی اونک درجه سنه یاقینلاشدی و یاخود
 همان همان اوکا یتیشه جک کی اولدی و ثولونجه یه قدر اوجزیره ده اللهه عبادت ایلدیلر .

مُناحه : جناب حق ذات الوهیتدن فیضان ایدن بر روح شریفه بزی وسزی تأیید ایلایه ۱
شواور اقدده بیان ایلدیکم اباحت شریفه حی بن یقظان ایلایه اسال و سلامانک احواله عائد
اولان وهیچ بر کتابده بولونمایان ومحاورات معتادهده ایشیدلمهین سوزلردن بویوک
بر حصه بی جامعدر . محتویاتی ؛ اهلنک غیرندن صاقلی طوتولان علمدندرکه اونی آنجق
معرفة الله اهل اولان ذوات بیلیر واوندن شیطانک اغوائاتیله الله قارشى مغرور اولمش
کیمسه لر جاهل قالیر . عارف بالله اولان سلف صالح شو اسرارى افشا ایتک خصوصنده
بخل کوسترمشله اهل اولمایان کیمسه لردن صاقلی طوتومشله بز اونلره مخالفت ایلدک واونی
میدانه قویدق . اوستندن اورتوی قالدیردق وبویله یاقمق ایچون کندیمزده بر مجبوریته
دویدق . چونکه زمانمز متفلسفه سنک تصریح ایتدکاری بر طاقم آرای فاسده میدانه جیقمش
وشهرلرده یاییلمش وضرری اولارق عمومه سیرایت ایتشدرد . انبیای عظام علیهم الصلاة والسلام
حضراتنه لازم اولان تقلیدی اوزرلردن آتان وسفیهلره تقلید ایتک ایستهین بر قسم اقتدارسز
کیمسه لک اشبو آرای فاسدهنک قابلیتسز کیمسه لردن اسیرکه نمسی لازم اولان اسراردن
اولسنه ظن واعتقاد ایتلرندن وبناء علیه او کی آرایه محبت و آلدانمه لرینک فضاه لشمسندن
قورقدق . اونک ایچون اونلری تحقیق جهتنه طوغری جذب و آندانصکره او یوله سلوک
ایتملرینی منع ایتک رأی موافق بولدق . بونکله برابر اشبو اوراقه تودیع ایتدیکمز اسرارى
بوسبوتون اورتوسز بر اقدادق . اهل اولانلر ایچون هان یرتیله جق و او اسراره تجاوز و تعدی یه
مستحق اولمایانلره کوره غایت قالین عد اولنه جق اینجه براورتو ایلایه اوستنی اورتدک .

اعتذار : اشبو اوراقه درج اولان سوزلری ایضاح و مطلوبه موافق صورتده تثبیت خصوصنده
کوستردیکم تسامح حقنده معذرتک مذکور سوزلره واقف اولان مسلك ارقداشلرمدن
قبولنی دیلرم . چونکه اشبو مسامحاتی ارتکاب ایدیشم آنجق رؤیتک منتهی اوله بیله جکی
نقطه دن کوزلر قایان شواحق عالییه صرتنه چیقدیغمدن نشأت ایتشدرد .

بومسامحه ایلایه مقامات عالییه حقنده ایراد اولان کلامی ترتیب وانتظام اوزره طالب لرینک
اذهاننه تقرب و اونلری طریق حقه ایصال ایتکی قصد و اراده ایلدم . جناب حقندن
تقصیراتمک عفونی و غل وغشدن آزاده اولان معرفة الله هدایت وتوفیقنی دیلرز .
(انه منعم کریم والسلام علیک ایها الاخ المفترض اسعافه ورحمة الله وبرکاته)

مؤلف
ابن طفیل

صوک

مترجم
بابان زاده رشید